

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för cement

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för cement

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Boverket, oktober 2016
Diarienummer: 3.5.4 1989/2013

Webbplats: www.boverket.se/mk
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende cement.

Sedan den 1 juli 2013 gäller byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 fullt ut. Projektet påbörjades september 2013 och syftar till att säkerställa att den cement som placeras på unionsmarknaden uppfyller byggproduktförordningens krav.

Slutrapporten är sammanställd av juristerna Ieva Kisieliute och Maria Thuresson på enheten för Hållbara byggnader och byggprodukter.

Karlskrona oktober 2016

Lena Hagert Pilenås
enhetschef

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Sammanfattning	5
Proaktiv marknadskontroll av cement	7
Inledande uppgifter	7
<i>Aktuell harmoniserad standard</i>	7
<i>System för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda</i>	7
<i>Begreppet tillverkare</i>	8
<i>Marknadskontrollens syfte</i>	8
<i>Marknadskontrollens genomförande, urval av ekonomiska aktörer och antal kontrollerade produkter</i>	9
Dokumentkontroll	9
<i>Prestandadeklaration</i>	9
<i>CE-märkning</i>	10
<i>Intyg om kontinuitet av byggprodukts prestanda</i>	10
<i>Säkerhetsföreskrifter</i>	10
Resultatet av kontrollen	10
<i>Särskilt om cement som säckas i eget namn</i>	10

Sammanfattning

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollärende avseende cement. Slutrapporten är sammanställd av juristerna Ieva Kisieliute och Maria Thuresson på enheten för Hållbara byggnader och byggprodukter.

Syftet med marknadskontrollen är att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den inre marknaden uppfyller gällande krav på bl a prestandadeklaration och CE-märkning enligt byggproduktförordningen.

Cement omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 197-1 *Cement Del 1: Sammansättning och fordringar för ordinära cement*.

Sedan den 1 juli 2013 gäller byggproduktförordningen¹ fullt ut, vilket innebär att byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard vars samexistensperiod har löpt ut ska vara försedda med prestandadeklaration och CE-märkning för att få tillhandahållas på den inre marknaden.

Marknadskontrollprojektet utfördes i form av dokumentationskontroll. Efter kartläggning av branschen besöktes tio ekonomiska aktörer som tillhandahåller cement i Sverige. I samband med företagsbesöken inhämtades dokumentation i form av prestandadeklaration, CE-märkning, intyg om kontinuitet av produktens prestanda samt bruksanvisningar/säkerhetsföreskrifter för att urval av produkter. För några av produkterna utvisade den granskning av dokumentationen som gjordes efter företagsbesöket vissa brister i prestandadeklarationen och CE-märkningen. Vid en senare uppföljning av dessa ärenden så hade emellertid dessa brister korrigerats.

Inom ramen för marknadskontrollprojektet blev klarlagt att några ekonomiska aktörer säckade cement, som producerats av annan aktör, i eget namn eller varumärke. Sedan Boverket klargjort att en distributör som på detta sätt säljer produkter under eget namn eller varumärke övertar tillverkaransvaret enligt byggproduktförordningen, så har flertalet av dessa aktörer valt att upphöra med att säcka cementen i eget namn för att sälja cement som distributörer.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG, EUT L 88, 4.4.2011, s. 5, rättad i EUT L 103, 12.4.2013, s. 10; ändrad i Kommissionens delegerade förordning (EU) 568/2014 av den 18 februari 2014, EUT L 157, 27.5.2014, s. 76; ändrad i Kommissionens delegerade förordning (EU) 574/2014, EUT L 159, 28.5.2014, s. 41.

Mot bakgrund av genomförda kontroller finner Boverket att ytterligare åtgärder inte är nödvändiga.

Proaktiv marknadskontroll av cement

Under 2013-2016 genomförde Boverket marknadskontroll av cement. Resultatet av marknadskontrollen redovisas här.

Inledande uppgifter

Aktuell harmoniserad standard

Cement omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 197-1 *Cement - Del 1: Sammansättning och fordringar för ordinära cement*.

I gruppen ordinära cementer som faller under den harmoniserade standarden ingår ett antal olika varianter, bland annat portlandcement, slaggcement och puzzolancement. Av dessa förekommer i Sverige i princip endast portlandcement, inklusive den specialvariant som kallas vitcement.

Portlandcementen (exklusive vitcement) kan i sin tur delas in i tre grupper beroende på egenskaper och användningsområde. I Sverige förekommer tre sorter; byggcement, anläggningscement samt snabbhärdande cement.

System för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda

Enligt byggproduktförordningen ska bedömning och fortlöpande kontroll av byggprodukternas prestanda i förhållande till deras väsentliga egenskaper göras i enlighet med ett av de system som anges i förordningens bilaga V. Det är EU-kommissionen som beslutar vilket eller vilka system som ska tillämpas på en viss produkt eller väsentlig egenskap, med särskilt beaktande av dess konsekvenser för människors säkerhet och hälsa och för miljön.

Kommissionen ska välja det eller de minst betungande system som överensstämmer med uppfyllandet av alla grundläggande krav för byggnadsverk.

Enligt kommissionens beslut av den 14 juli 1997 om förfarandet för bestyrkande av överensstämmelse av byggprodukter enligt artikel 20.2 i rådets direktiv 89/106/EEG beträffande cement, byggkalk och andra hydrauliska bindemedel är system 1+ tillämpligt.

Enligt system 1+ ska tillverkaren själv utföra tillverkningskontrollen i fabrik, samt ytterligare provning av stickprov som tagits i tillverkningsan-

läggningen enligt fastställd provningsplan. Vidare ska tillverkaren vända sig till ett anmält produktcertifieringsorgan, som ska besluta om utfärdande, begränsning, tillfälligt upphävande eller återkallande av intyg om kontinuitet av byggproduktens prestanda. Ett sådant intyg görs på grundval av resultaten av följande bedömningar och kontroller som organet utför:

- En bedömning av byggproduktens prestanda på grundval av provning (inkl. stickprov), beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten.
- En första besiktning av tillverkningsanläggningen och tillverkningskontrollen i fabrik.
- Fortlöpande övervakning, bedömning och utvärdering av tillverkningskontrollen i fabrik.
- Revisionsprovning av stickprov som tagits av det anmälda produktcertifieringsorganet i tillverkningsanläggningen eller i tillverkarens lager.

Sammanfattningsvis är system 1+ mycket betungande eftersom det kräver mycket tredjepartsinblandning. Detta är dock nödvändigt med hänsyn till människors hälsa och säkerhet och till miljön.

Begreppet tillverkare

Enligt byggproduktförordningens artikel 2.19 definieras tillverkare som varje fysisk eller juridisk person som tillverkar, eller låter projektera eller tillverka, en byggprodukt och saluför denna produkt under eget namn eller varumärke.

En importör eller distributör tar enligt artikel 15 över en tillverkares skyldigheter när de släpper ut en produkt på marknaden i eget namn eller under eget varumärke. Samma princip gäller när en importör eller distributör ändrar en byggprodukt som redan släppts ut på marknaden på ett sådant sätt att överensstämmelsen med prestandadeklarationen kan påverkas.

Marknadskontrollens syfte

Projektet utfördes i form av en dokumentkontroll och har syftat till att säkerställa att dokumentationen uppfyller de krav som anges i byggproduktförordningen.

Marknadskontrollens genomförande, urval av ekonomiska aktörer och antal kontrollerade produkter

Kartläggning av branschen och fältarbetet utfördes tillsammans med Dansk Standard i egenskap av konsult. Projektet inleddes med ett besök hösten 2013 hos samtliga utvalda ekonomiska aktörer. I samband med besöket inhämtades dokumentation i form av av prestandadeklaration, CE-märkning, intyg om kontinuitet av produktens prestanda samt bruksanvisningar/säkerhetsföreskrifter. Resultatet av dokumentgranskningen sammanställdes i en rapport. Vid en uppföljning och dialog med respektive aktör säkerställdes att de eventuella brister som Boverket funnit vid granskningen hade korrigerats.

Till kontroll valdes 15 produkter från 10 ekonomiska aktörer, varav en var tillverkare enligt byggproduktförordningens artikel 2.19, fyra var distributörer och resterade fem var distributörer som sålde produkterna under eget namn eller varumärke och på det viset hade övertagit tillverkaransvaret (s.k. ”artikel 15-tillverkare”).

Byggproduktförordningen gör ingen skillnad mellan ”artikel 2.19-tillverkare” och ”artikel 15-tillverkare” vad gäller skyldigheterna. Den som har tillverkaransvaret ska se till att förse sina produkter med all nödvändig dokumentation.

Dokumentkontroll

Cement som omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 197-1 ska ha en prestandadeklaration, vara CE-märkt och åtföljas av säkerhetsföreskrifter för att få säljas. För att kunna prestandadeklarera och CE-märka behöver tillverkaren upprätta den tekniska dokumentation som krävs enligt det tillämpliga systemet för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

Prestandadeklaration

Cement omfattas av en harmoniserad standard och ska alltså ha en prestandadeklaration när den tillhandahålls på marknaden. Det är tillverkarens ansvar att förse produkten med en prestandadeklaration.

Distributören ansvarar för att se till att prestandadeklarationen följer med produkten vid vidareförsäljning, samt att den är på rätt språk. Prestandadeklarationen ska vara på svenska för byggprodukter som säljs i Sverige.

När kontrollen utfördes hösten 2013 presenterades en prestandadeklaration för 13 av de utvalda produkterna. För två produkter kunde distributö-

rerna av dessa inte presentera en prestandadeklARATION vid Boverkets besök.

Fem av de kontrollerade produkterna hade prestandadeklARATIONER i fel namn eftersom den ekonomiska aktören vid tidpunkten för kontrollen sålde produkterna under eget namn eller varumärke och därför i enlighet med artikel 15 i byggproduktförordningen var att betrakta som tillverkare.

Två produkter hade prestandadeklARATION på annat språk än svenska.

CE-märkning

Samtliga produkter var CE-märkta.

Intyg om kontinuitet av byggproduktens prestanda

Sex av de tio ekonomiska aktörer som ingått i kontrollen sålde cement under eget namn/varumärke. Enligt byggproduktförordningen ska de ses som tillverkare och ska bland annat se till att upprätta all nödvändig teknisk dokumentation. Det var dock bara två av dem som hade ett intyg från ett anmält organ i sitt eget namn.

Säkerhetsföreskrifter

Samtliga produkter åtföljdes av säkerhetsföreskrifter, vanligen i form av märkningar på säcken.

Resultatet av kontrollen

Boverket har gjort en uppföljning och har haft en dialog med de ekonomiska aktörer där granskningen visat på brister i dokumentationen. Vid uppföljningen har framkommit att dokumentationen korrigerats eller att omständigheterna på annat sätt förändrats, t ex att den ekonomiska aktören inte längre tillhandahåller den granskade produkten eller har upphört att sälja cementen i eget namn och därför inte längre är att betrakta som tillverkare.

Boverket finner därför att ytterligare åtgärder inte är nödvändiga.

Särskilt om cement som säckas i eget namn

När projektet inleddes hösten 2013 var det flera företag som köpte cement på bulk och säckade produkten i eget namn eller varumärke, eller lät någon säcka produkten. Genom att på detta sätt sälja produkten under eget namn eller varumärke var de enligt artikel 15 i byggproduktförordningen att anse som tillverkare. En ”artikel 15”-tillverkare innehar samtliga de skyldigheter som följer av artikel 11 i byggproduktförordningen

och ska följaktligen upprätta prestandadeklaration och anbringa CE-märkning i sitt namn samt upprätta den tekniska dokumentation som ligger till grund för prestandadeklarationen. Sedan Boverket klargjort detta i en dialog med de ekonomiska aktörerna så har flertalet av dessa aktörer valt att upphöra med att säcka cement i eget namn.

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se